

Op een kleurloze dag, zoals die van vandaag, als de zon zich verbergt achter een grijze wolkenmassa en het licht de aarde bijna niet meer raakt, ligt het huis begraven in een schemerzone. Op zo een dag ben ik niet meer zeker of mijn verhaal werkelijk gebeurd is. Ik ben er helemaal niet meer zeker van of het gebeurd is, zoals ik het schrijf. Zonder schijnwerpers verduistert de geschiedenis, ze vervaagt en verzwakt en ze vergeet de dingen die voor velen levensbelangrijk waren en voor anderen niet. Ze vertekent de gebeurtenissen zoals de kringen in onrustig water. Het wordt een verhaal van mooie herinneringen, want de mensen verbergen het negatieve in de onbereikbare spelonken van hun geheugen.

Maar in het gebroken licht tussen duister en dag glijdt mijn blik bij dit groezelige, kapotte raam naar buiten, over de vijvers heen. Dat kleine meisje op de foto, in haar witte jurk en met de twijgies in haar hand, is mijn geest blijven bespelen. Met haar koeien die nietszeggend op de achtergrond stonden te grazen. Voor een buitenstaander leek het niets, maar voor haar vormden ze haar hele leven, ze waren het symbool van een vredig leven dat te weinig gekoesterd werd.

Het is waar, ik heb het maar van horen zeggen, via via en misschien is deze geschiedenis werkelijk een leugen en slechts de onbeteugelde fantasie van een eenvoudig, armoedig meisje dat jarenlang in haar eentje de koeien hoedde in de uitgestrekte vlaktes rond haar huis, soms breiend, soms zingend. Maar altijd alleen. Terwijl de dagen langzaam met de wolken voorbijgleden, gleed haar sombere blik over de vlakke, langs het klaterende beekje, over het spiegelende water van de vijvers, over de wuivende grashalmen, de donkere boompjes en de stralend witte villa's rond de plas. Soms rustte hij even, op momenten die de tijd deden stilstaan, soms rustte hij en welden de tranen in haar blauwgroene ogen op, soms rustte hij en straalden haar ogen als de zon rond het middaguur.

Maar haar blik registreerde met precisie wat er gebeurde, haar blik registreerde een geschiedenis die niet belangrijk genoeg was voor de geschiedenis. Hij registreerde en gaf door, generatie op generatie. Of hij de waarheid bevatte, dat weet alleen de aarde nog. De aarde rond haar huis.

Mijn huis.

Het lage, rode huis lag in al zijn eenvoud aan de rand van het glinsterende water. Een tiental jaar geleden had een man, genaamd Kolenboer het slechts met veel beslommeringen kunnen bouwen, nadat hij met zijn eerste vrouw getrouwd was en ze uit de grote boerderij van zijn ouders vertrokken waren. Aan de houten ramen, links en rechts van de witgeschilderde deur, slobberden twee vaal geworden kanten gordijnen. Op de vensterbank eronder staken een paar felrode geraniums in stenen bakken hard af tegen de grauwe muur. Een imposante lindeboom wierp zijn schaduw breed over de zanderige inrit maar hij geurde niet meer. Hij geurde niet meer naar de zoete thee die mijn moeder zo graag dronk. Bij het begin van de zomer vulde die grote boom op zachte avonden onze tuin overdadig met het gezang van dansende bijen en met zijn zoete aroma's en hij vulde mijn hart met vreugde.

Dit was het huis van mijn kinderdromen, het was het huis waar het geluk in een kleine kinderhand zat en waar de verwondering zich nog verborg in een blad dat van een boom naar beneden dwarrelde. Het was het huis met de kleine ramen met grote kieren, de griezelig grote spinnen die in de herfst uit alle hoeken van de kamers tevoorschijn kwamen, net zoals de muizen en soms zelfs ratten die uit de moerassen kwamen om de warmte van het huis op te zoeken. Het was het huis dat in de winter de ramen met enorme ijsbloemen tooide en dat je liet stikken in de stinkende kachelrook in de kamer. Het was een huis zonder kapsones, ik was klein en ik was er gelukkig.

De deur stond open en leunend tegen de deurstijl keek Kolenboer onverschillig toe hoe ik, met een koe aan elke hand, moeizaam langs de vijver door naar het huis manoeuvreerde. Hij maakte geen aanstalten om me te komen helpen, ook al zag hij goed dat het een hele klus was voor een tener kind als ik om die twee koeien de juiste richting in te drijven. Hij wist dat ik het al zo vaak tot een goed einde gebracht had. En wat een vrouw of een kind kon, daar maakte Kolenboer zich niet moe aan. Daar stond een man ver boven. In de verte achter me, aan de rand van het dorp klonk het vrolijke geluid van taterende stemmen. Het was een groep van vijf of zes mensen die lachend en pratend in onze richting wandelden.

Nu ze dichterbij kwamen, hoorde je aan hun vloeiende klanken dat ze Frans spraken en ik herkende hen allemaal al op afstand. Helemaal links liep mijnheer Decroo, een lange en imposante ingenieur met een enorme bos zwart haar, een pokdalige, rode neus en een gezicht vol knobbels. Zijn vrouw wandelde naast hem met hun grote, bruine hond aan de leiband. Ze zwaaide achteloos met de lederen riem heen en weer. Het oude beest had

geen riem nodig, hij sjokte gezapig met hen mee, te afgeleefd en te moe om het begane pad nog te verlaten.

Aan de andere kant van het gezelschap liep Neel, zij was de weduwe van een rijke Brusselse notaris die haar vakanties altijd alleen doorbracht in haar veel te grote huis boven op de heuvel. Neel kende ik redelijk goed. Ze kwam weleens bij mijn moeder op bezoek, maar alleen als ze er zeker van was dat Kolenboer er niet was. Kolenboer haatte Neel en hij haatte vooral de dubieuze invloed die ze op moeders gedachten had. Dat was begonnen, nadat ze moeder verteld had dat het niet zo was dat alle mannen hun vrouw slaan, en dat het niet normaal was om elk jaar een kind te baren. Toen moeder dit op een avond bij het eten lachend ter sprake bracht, blafte Kolenboer haar onmiddellijk toe dat die Brusselse hoer echt geen goed voorbeeld voor haar was. Dat ze er beter eens met de pastoor over zou praten.

Ik weet niet of moeder ook echt met de pastoor gepraat heeft, maar Neel kwam voortaan niet meer bij ons op visite als Kolenboer er was. Ze kwam wel stiekem en dan bracht ze voor moeder allerlei groenten en fruit mee en soms zelfs geld.

Ik mocht Neel, ze was rebels en dat maakte dat ik een beetje angst voor haar had. Maar ze was groot en mooi, ze hield haar rug kaarsrecht, alsof er iemand met een touw haar hoofd omhoogtrok. En ze had geen angst voor mannen, ze beet van zich af en nam geen blad voor de mond. De mannen in ons dorp waren voor Neel maar onbehouden boeren die niet wisten wat beschaving was. Er werd over Neel veel en vurig geroddeld in het dorp en de ouderen lachten er weleens mee dat ze de jongemannen het hoofd op hol bracht. Maar ze had weinig contact met de bevolking en ze liet goed voelen dat ze op ons neerkeek. De inwoners waren ver beneden haar stand en onze contacten waren beperkt tot het ontvangen van de genereuze giften en het laten controleren of moeder ons effectief een bad gegeven had op zaterdag.

In het midden van het mooi uitgedoste groepje stapte de rijzige, slanke monsieur Emile met aan zijn arm zijn beminde vrouw Elise. Monsieur Emile was zo elegant en verfijnd, zo was er geen enkele andere man in ons dorp. Soms zag je zo'n man op de aanplakbiljetten in de bioscoop, een acteur met een brede, sterke kin, doordringende ogen, een scherp getekende neus en een kleine rimpel in het voorhoofd. Monsieur Emile en Elise waren altijd samen, behalve als hij in de velden zat te schilderen. Ook vandaag wandelden ze gearmd naar het huis van hun vrienden.

Elise droeg haar lange, glanzend bruine haren zoals meestal in een

chignon. Ze was een elegante vrouw en steeds uitgedost volgens de laatste mode. Vandaag straalde ze in haar lange fluwelen rok, het getailleerde vestje met de kanten kraag en de smaakvolle hoed. Zoals altijd was ze tot in de puntjes verzorgd. Haar enthousiasme en minzaamheid waren befaamd in ons dorp, net als de hardheid en de precisie waarmee ze hun hotel runde. Het personeel van het Grand Hotel droeg haar op handen, want ze was een strenge, maar correcte baas en ten slotte gaf ze hen de kans geld te verdienen, zodat ze niet in die vreselijke mijn moesten werken. Bovendien gaf ze hen af en toe ook de overschotten van het eten mee naar huis.

Het grote, witte hotel met de geruite ramen en het rode zadeldak lag vooraan in het dorp, bij het begin van de lange kasseiweg, net naast het station waar de trein vier keer per dag passeerde. Een uitbundige blauweregen, waar de vogels massaal in en uit vlogen, bedekte de gevel voor een groot deel. Als de bloemen bloeiden was het een feestelijk zuiders beeld. Rechts van het hotel genoten de gasten 's zomers van het ingesloten gezellige terras, waar het heerlijk vertoeven was in de schaduw van een volle eik.

De inwoners van het dorp zaten zelden op dat terras, meestal weerklonken er melodieuze Franse klanken.

Soms mocht ik met Kolenboer meegaan wanneer hij er ging leveren en terwijl hij de zware, stoffige kolenzakken met veel lawaai door het keldergat naar beneden kieperde, bleef ik netjes wachten op de stenen trappen voor het hotel. Af en toe hoorde ik iemand piano spelen en met een melodieuze stem Duitse liederen zingen. Kolenboer verteld me dat dat Lisa was, de dochter van monsieur Emile.

Vanaf dat plekje had ik een mooi uitzicht over de ganse straat, ik zag de lange rijen hoge bomen links en rechts, de vrolijk gekleurde zonnekappen van de winkels en de mensen, die soms gehaast waren en soms rustig kuierden. Vanaf dat plekje voor het hotel zag je het leven in het dorp voorbijkomen. Je was erbij op het moment dat iemand een nieuwe wending aan zijn leven gaf, als hij van de trein afstapte en in onze wereld stapte, tot hij er weer opstapte om weg te gaan. In de vroege ochtend zag je hoe werkmensen en marktkramers aan hun werk begonnen en in de late avond zag je de laatste dienstmeiden weer huiswaarts schuifelen.

De trein met zijn gefluit en zijn knarsende en piepende wielen bracht dag in dag uit leven aan en weg in ons midden. Sinds hij er was, had de trein voor veel beweging gezorgd in het dorp en in onze levens, er was een stuk van de wereld voor ons opengegaan. In het hoge, bakstenen huis met

witte ramen dat naast het hotel lag, woonde Marie Verjans, een schooljuffrouw met een grote hoornen bril en een treurige blik. Ze onderwees het zesde leerjaar van de lagere school en was altijd onberispelijk gekleed in dezelfde grijze rok en blauwe bloes. Het leek alsof ze recht van onder het strijkijzer naar school kwam. En zelfs 's avonds na een lange dag aandachtig met de klas bezig te zijn geweest, stapte ze onbezoedeld en ongekreukt de school weer uit.

Marie Verjans was een voorbeeld van zelfbeheersing. Soms, als Kolenboer wat langer achterbleef in het hotel, omdat hij besliste om nog een partijtje te biljarten, kwam ze een praatje met me slaan. Dan ging ze naar binnen en kwam een poosje later giechelend met Kolenboer naar buiten met een bos op haar gezicht en met een trillende, opgewonden stem. Ik kreeg het vermoeden dat juffrouw Verjans Kolenboer een aantrekkelijke man vond, ook al was hij getrouwd en jaren ouder dan haar.

Ons kleine dorp stelde niet zo veel voor. Het was een onbeduidend plekje op de aarde, vol kleine en grote verhalen, een gemeenschap vol leven en dood, die rustig gedijde op de cadans van dag en nacht, van honger en eten, van werken en rust. Alles in ons dorp was arm en alles was er hard, de grond, de mensen, de onderwijzers, het weer. De mensen aanbaden de zekerheden van de Kerk die met Gods strenge regels regeerde over deze streek, waarin onze klompen zich een weg baanden. Voor mij was het soms een vraagteken waarom er zoveel ontzag was voor iets dat nog nooit iemand echt had gezien en vooral waarom er zoveel eerbied was voor de pastoor, die zijn handen stak op plaatsen waar dat niet fatsoenlijk was.

De laatste jaren waren de dingen aan het veranderen in het dorp, er doken nieuwe ontwikkelingen op waar wij nieuwsgierig en zonder protest naar keken. We lieten ze gebeuren. Zonder ons te verzetten gleden we mee in de nieuwe tijden met hun nieuwe gewoonten. Waarom zouden we ons ook verzetten als de wereld met zijn eeuwige omwentelingen al duizenden jaren lang mensen meevoerde over de tijd heen? Er kwamen andere invloeden in ons dorp en ze brachten nieuwe ideeën en nieuwe uitdagingen mee. Ze kwamen erbij, maar gleden weer van ons af, als het water op de veren van de vogels.

Zorgzaam leidde ik de koeien de stal in en ging meteen wat proper water voor ze op putten. Morgen zouden onze neven uit het volgende dorp arriveren, zoals altijd bij het einde van de zomervakantie. Daar was ik blij om. Ik keek uit naar hun komst want hun vrolijke gezelschap maakte moeder altijd een beetje beter gezind. Kolenboer was op die dagen niet

alleen op ronde, waardoor hij minder dronk en dat maakte de avonden in huis aanmerkelijk aangener. Nog enkele dagen en dan moest de oogst binnen zijn, de scholen zouden weer beginnen en de dagen gingen snel korten. Het graan was al gedeeltelijk geogst. Het was een goed jaar geweest, overvloedige regenbuien en lange droogtes waren uitgebleven en stormen waren niet bij ons geraakt. Als Kolenboer zich nu ook nog goed gedroeg, zou het een mooi jaar kunnen worden.

Verstrooid bedacht ik dat Anna weer was verdwenen toen we de koeien moesten halen. Op een of andere manier slaagde mijn oudere zus er telkens weer in om zich onzichtbaar te maken op het moment dat ik haar nodig had. Anna was mager en groot en had sluijk, lang zwart haar. Hoewel het mode was om je haren in een pagekopje te hebben, droeg Anna haar haren lang en zonder pony. Met haar bleke gelaat bewoog ze als een schim door het huis. Zo leefde ze ook, onopvallend, terughoudend en zwijgzaam. Haar grote grijze ogen hadden een lege blik die altijd elders leek te vertoeven, terwijl ze met haar lamme vleugels meedreef met alles wat in haar hoofd opdook, maar nooit met de realiteit.

Ze leek altijd afwezig en zich nooit bewust van wat er rond haar gebeurde. Ze liet gebeuren en deed wat haar opgedragen werd. Dat voerde ze uit met grote zorgvuldigheid voor ze weer verdween. Nooit zag ik Anna iets uit zichzelf doen, ze deed alleen wat vader haar beval. 's Ochtends, als ik uit mijn bed kwam, had Anna al koffie gezet, de stoof aangestoken en het brood gesneden. Na het eten ruimde ze de tafel af, deed de afwas en verdween zonder een woord te zeggen. Ze ging de stal in en zat urenlang bij de koeien, ze veegde de koer en ze verdween weer. Anna was een deel van ons huis, een schim die schichtig bewoog als een zuchtje wind. Je wist dat ze er was, maar niet waarom ze er was.

'Je kan het ook alleen,' zei moeder, als ik over de koeien begon.

'Zeur niet zo. Je hebt twee handen, neem in elke hand een koe. Zo simpel is het!'

Ik besepte toen met absolute zekerheid dat moeder nooit zelf in haar eentje de koeien had moeten hoeden in de moerassen. Ze had duidelijk nog niet gezien hoe beangstigend de beemden konden zijn op het moment dat de avond viel, als de nevels boven het drasland hingen en je het zicht over de vlakke ontnamen. Op school had ik er verhalen over gehoord hoe Franse soldaten hier ooit met paard en al weggezonden waren in het slib. Onwrikbaar vastgezogen zonken ze langzaam in het moeras, zodat ze uiteindelijk levend stikten in de smurrie. Moeder hoefde die donkere, drassige velden niet in, waar de weeë geur van vochtige grond je neus

prikkelde en waar je 's avonds alleen nog een enkele vogel hoorde en een paar krakende takken en waar de nevel van alles in je oor leek te fezelen dat je liever niet horen wilde.

Opgelucht ging ik het huis in. De zon wierp haar laatste stralen nog over het dak en haar gouden gloed maakte alles mooier dan het eigenlijk was. Het hooi geurde tot in de binnenkamer, waar het aroma zich vermengde met de doordringende geur van gekookte aardappelschillen en de stank van de mest, die uit de stallen kwam.

Langzaam viel de duisternis, terwijl de stoof met zijn oranje gloed een aangenaam licht in de kamer wierp. Ik keek uit naar de komst van mijn neefjes, het zouden mooie dagen worden. Het was heerlijk als we vrienden over de vloer hadden, dat maakte onze dagen tot een feestijn. Zo was het leven. De klok tikte traag de dagen vol met een portie rustig geluk, waarvan we allemaal wisten dat dat binnenkort weer overgoten werd met een portie verdriet.

In dit land, waar de wind over de zanderige vlakke beukte en de regen de grond geselde, doken elke zomer tientallen schilders en natuurwetenschappers op. Met eindeloos geduld doorkruisten ze de zompige moerassen en vennen met hun verrekijkers. Ze tuurden naar zeldzame moerasplanten, vleesetende planten, vogels en insecten die boven de vlakten zweefden. In hun keurige kleren pulkten de heren met hun blote handen in de drassige aarde en sleepten op hun lange wandelingen boeken en statieven mee.

Moeder vertelde er soms over hoe eindeloos uitgestrekt en kaal ons land zich vroeger uitstreckte. Kilometers ver zag je alleen de schaars begroeide, golvende vlaktes met het zand, onbeschermd in de wind, en hier en daar een zeldzame koe. Slechts een paar schamele, witgekalkte lemen huisjes waren neergepoot in de heidevlakten. Een enkel huis stond midden in de bossen en ons dorp met de vijver lag verzonken tussen het riet en de lange grassen. Ze vertelde hoe de jeneverbesstruiken, de heide en de berken, de schapen en de koeien het landschap beheersten. De stilte en het gieren van de wind was hun enige gezelschap.

‘Maar sinds de trein voorbijkwam, was alles veranderd,’ zuchtte moeder soms.

‘De trein was erin geslaagd het leven van velen in ons dorp te verbeteren,’ zei ze, ‘maar niet dat van mij.’

Met het verschijnen van de trein was er een barst gegroeid in het dorp. De vele gegoede toeristen die uit de grootsteden kwamen, brachten geld en welvaart met zich mee, maar ook het onderscheid. Het onderscheid tussen

de inwoners die geld konden maken en zij die dat niet konden.

‘Maar reeds lang voor de trein voorbijkwam, kwamen er al chique mensen met de postwagen naar hier om naar bijzondere planten te zoeken,’ vertelde moeder met stralende ogen. ‘En met hen kwamen de kunstschilders. Dat waren soms de meest merkwaardige figuren die niet hoefden te werken voor de kost, maar die konden leven van de verkoop van hun schilderijen. De mensen hadden er een lange, moeilijke rit voor over. Zo mooi vonden zij ons dorp en onze natuur.’

Sinds de trein ons dorp dagelijks aandeed, bracht hij steeds vaker excentrieke toeristen en schilders mee. Het witte Grand Hotel van madame Elise bruiste van leven, de warme en luxueuze gastvrijheid van de gastvrouw werd gesmaakt door het publiek. Kunstenaars genoten al voor het opkomen van de zon van een uitgebreid ontbijt in de gezellige eetkamer van het hotel. In alle vroegte trokken ze door het mooie landschap, op zoek naar de unieke en perfecte locatie om te schilderen. Rond het middaguur slenterden ze terug voorbij ons huis voor een rijkelijke lunch in het hotel. Moeder vertelde vaak dat zij als jonge vrouw met een even grote verbazing naar de luxe van de bezoekers had gekeken, als de bezoekers naar ons en onze eenvoudige en armoedige levensstijl.

‘Soms waren er momenten,’ lachte moeder, ‘dat het leek alsof er meer vreemdelingen dan inwoners waren in het dorp.’

Maar de voorbije jaren was alles veranderd. Hoewel kunstenaars minder dan weleer naar het dorp afzakten, deden de hotels nog goede zaken. Waalse industriëlen waren begonnen met de ontginning van de koolmijnen en dat veranderde de streek snel. Van overal werden buitenlandse arbeiders aangevoerd om de mijnen te bemannen. In de woonwijken die in een snel tempo werden opgetrokken, praalden de gigantische villa’s voor directieleden en ingenieurs tussen weelderige parktuinen, tennisvelden en lanen. Onze burens in hun prachtige landhuizen kregen het gezelschap van andere Franstaligen. Zij vormden hun eigen gemeenschap, welvarend, genietend en onbereikbaar.

Onze neven arriveerden en de zon straalde alsof die dag een feestdag was, de hemel zat strak in het blauw en iedereen werkte hard mee. De jongens zwierden hun zeis sierlijk heen en weer en de meisjes bonden vrolijk kletsend de schoven samen. Het was heet op het veld, maar het zweet en het stof deerden ons niet, we werkten gezwind en in een vlot tempo verder. Om vier uur, na het oogsten, aten we samen onze boterhammen en trokken naar het hek aan de overweg. Daar keken we naar de voorbij tuffende stoomtrein Coco, die dampend en knarsend zijn

spoor door de zanderige duinen trok. Elke zondag zat ik op dat hek. Het was mijn lievelingsplek, want je had daar een prima uitzicht op de kleurrijke toeristen die arriveerden en met hun valies naar het hotel trokken. Ik genoot van die luidruchtige dames in hun lichte kleren met zonnehoed en parasol, en de mannen in hun witte broek en vest met brede panamahoed. Net zoals de opgetooide mensen die uitstapten en blij waren dat ze in ons dorp arriveerden, gaf ook die langzaam schommelende trein mij een vrolijk gevoel.

Vanaf de kiezel op het perron zagen de toeristen de vijver al glinsteren tussen het bruine riet en de zandduinen. En terwijl iedereen keuvelend en lachend naar het hotel stapte, vertrok de trein weer, loom versnellend naar de volgende halte. Vreselijk vond ik het, dat hij telkens weer uit het dorp vertrok zonder iets van mijn hooggespannen verwachtingen waar te maken. Ik was overtuigd dat die trein voor een onverwachte wending in mijn leven zou zorgen. Hij was voor mij de verzekering dat het leven meer te bieden had dan de bekrompenheid waarin wij leefden. En ik geloofde er rotsvast in dat hij voor een keerpunt in mijn leven zou zorgen, als ik maar hard genoeg bleef bidden. De trein was de sleutel tot mijn geluk. Zo wachtte ik zondag na zondag urenlang op dat houten hek. Ik keek reikhalzend uit hoe de trein de bocht in kwam en volgde verdrietig hoe hij weer vertrok. Het slepende geluid van die zich traag op gang trekkende trein heeft me nooit verlaten.

Zo denderden zijn wielen dwars door onze levens heen, door de mooie dagen en de dramatische en elk jaar reed hij een beetje sneller. Vele zomers na elkaar heb ik hem nagekeken met hoop en met wanhoop, vaak noemde ik hem de trein van de valse hoop. Hij tekende elke dag die ik doorbracht in de zanderige duinen, de eindeloze heide en de mistige moerassen. Het leven maakte zijn vreemde kronkels en soms leek het eerder de dwarsbalken te volgen en niet de sporen. Waar het kon, ging het dwarsliggen om ons zonder medeleven onderuit te halen. Maar zolang ik een kind was, was ik gelukkig als ik op dat houten hek naar de voorbijrijdende trein kon wuiven.

Wanneer de wind uit het zuiden kwam, woei hij het stof van de zandduinen hoog op, zodat ik mijn ogen moest dichtknijpen. Op die dagen hoorde ik het geknars van de trein op het spoor al van ver, langzaam stotend kwam hij dichterbij. Als ik er met andere kinderen was, telden we ongeduldig mee tot we het fluitsignaal hoorden. Joelend liepen we met hem mee als hij de bocht in kwam. De passagiers zwaaiden en wij wuifden terug en keken de trein na die tadak tadak dwars door het duinzand uit ons

zicht verdween. En de wind blies het zand alle richtingen uit en ook onze toekomstdromen, zonder dat we het beseften.

Op eenzame avonden duiken de dromen die ik koesterde op dat hek onverhoeds op in mijn hoofd en dan slaat de weemoed met harde slagen toe. Ik heb nooit leren afscheid nemen, niet van mensen, niet van momenten, niet van mijn dromen en niet van mijn spijt. Dat het geluk als water door mijn vingers gleed en verdween als een dief in de nacht, heb ik nooit kunnen begrijpen. Moeder zei me dat het geluk als een vlinder was.

‘Het landt onhoorbaar licht op je schouder, zonder dat je het inziet en het is ook weer weg voor je het inziet,’ zei ze. ‘Je moet er voorzichtig en dankbaar mee omgaan, want voor je het weet, breek je de vleugels en kan je alleen nog maar treuren om wat je hebt gehad. Daarom is het zo belangrijk je altijd bewust te zijn van elk goed moment.’

Vaak zat ik buiten tussen de veldbloemen in het gras en bestudeerde de vlinders: de bescheiden koolwitjes met de zwarte vlekken op hun witte vleugels, de trotse admiraalvlinders die onverstoord van bloem naar bloem fladderden, trillend met hun vleugels en dan terug de blauwe lucht in. De wereld werd zacht en paradijselijk wanneer ik me op de vlinders focuste. Het verwonderde mij hoe ze zo fragiel waren en zich toch zo onverschrokken voortbewogen. Soms bad ik uit pure dankbaarheid tot God, omdat er vlinders bestonden. En dan kwam Arthur, mijn drie jaar oudere broer met de stugge bos donker haar en de scheve tanden. Hij ving met één handgebaar een vlinder, spande het beestje open, trok er een vleugel uit en gooide mijn geluk in de lucht. In een wervelende spiraal tolde de vlinder machteloos de harde grond op waar hij stuiptrekkend stierf.

‘Suf,’ zei Arthur. ‘Dat stelt ook niks voor, zo’n vlinder.’

Hij trapte het beest plat met zijn klomp, het werd een kleine stip geel poeder in het zand en mijn broer ging voort. Ik keek hem na terwijl de tranen over mijn wangen rolden en was verbaasd dat ik hem niet eens kon haten. Zonder aarzelen had hij een schepsel van God vernietigd en ik aanvaardde dat zonder reactie. Soms waren er dagen dat Arthur en ik urenlang op de top van de zanderige helling zaten, vanwaar we over het dorp heen konden kijken en de molen zagen molenwieken. We fantaseerden erop los terwijl we de sprinkhanen uit het gras plukten en Arthur onderzocht of ze met één poot ook nog konden springen. We kauwden op de frisse, zure steeltjes van de zuring omdat we ondanks onze honger nog niet naar huis wilden, voor de zon langzaam was onder gegaan tussen de kerk en de molen in. We hadden moeder al een paar keer horen roepen dat we aan de koeien moesten denken.